

Voorzitter: Steenkamp

Tegenwoordig zijn 67 leden, te weten:

Baarda, Baarveld-Schlaman, Barendregt, Boersma, Bolding, Boersma, Borgman, Bos-Beernink, Van Boven, Coenemans, Ermen, Fleers, Franssen, De Gaay Fortman, Gelderblom-Lankhout, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grol-Overling, Hendriks, Heijmans, Heijne Makkreel, Hoefnagels, Houben-Sipman, Jaarsma-Buijserd, Van der Jagt, De Jong, Kaland, Kassies, Klaassens-Postema, Klein Bennink, Kruisinga, Van Kuilenburg-Lodder, Kuiper, Van Leeuwen, Luteijn, Maris, Mastik-Sonneveldt, J.H.B. van der Meer, M.A. van der Meer, Van der Meulen, Michiels van Kessenich-Hoogendam, Van Ooijen, Pit, Postma, De Rijk, Schinck, Schuurman, Simons, Smeets-Janssen, Stam, Steenkamp, Talsma, Tiesinga-Autsema, Tjeenk Willink, Tummers, Uijen, Veder-Smit, Van Veldhuizen, Vis, Vogt, Vonhoff-Luijendijk, Wagemakers, Van der Werff, Van de Zandschulpe en Zoon,

en de heer Bolkestein, minister van Defensie.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Velzen, Schouten en Zijlstra, wegens verblijf in het buitenland;

Redemeijer, wegens het bijwonen van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ik deel voorts aan de Kamer mede, dat ik bericht van verhindering tot bijwoning van de vergadering heb ontvangen van de minister van Verkeer en Waterstaat en van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

Ten slotte deel ik aan de Kamer mede, dat is ingekomen een bericht van overlijden van het oud-lid der Kamer de heer mr. Johan Frederik Godard Schlingemann. Ik heb dit bericht mede namens de Kamer beantwoord met een brief van de volgende inhoud, welke ik u verzoek, staande aan te horen:

Zeer geachte heer Schlingemann,

Met leedwezen heeft de Eerste Kamer kennisgenomen van het overlijden van Uw vader Mr. Johan Frederik Godard Schlingemann, die met een zeer korte onderbreking van 1974 tot 1981 lid was van de VVD-fractie van deze Kamer.

Van Uw vaders grote verdiensten voor het openbare bestuur getuigen zijn vierentwintigjarig lidmaatschap van de Zeeuwse provinciale Staten — waarvan acht jaar als gedeputeerde — zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer en de boven reeds genoemde jaren van zijn lidmaatschap van de Eerste Kamer.

In het bijzonder was Uw vader de belangen van de landbouw toegegaan, eerst als secretaris van de Zeeuwse Landbouw Maatschappij, later als economisch adviseur voor buitenlandse aangelegenheden van het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité en ten slotte als voorzitter

van de Europese Landbouworganisatie CEA.

Uw vaders vriendelijkheid en zijn grote belangstelling voor het werk van de Kamer blijven ons in dankbare herinnering. Onze gedachten gaan uit naar U en Uw naaste verwanten. Moge vele dankbare herinneringen het U mogelijk maken dit verlies te dragen.

(De aanwezigen nemen enige ogenblikken stilte in acht.)

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het eind van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met deze voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: Mij heeft een verzoek van de leden Vis en De Gaay Fortman bereikt, tot het houden van een interpellatie, gericht tot de minister van Onderwijs en Wetenschappen over de Harmonisatiewet collegegelden en inschrijvingsduur. Het woord is aan de heer Vis, die heeft gevraagd, zijn verzoek kort te mogen toelichten.

□

De heer **Vis** (D66): Mijnheer de voorzitter! Het komt betrekkelijk zelden voor dat leden verlof tot het houden van een interpellatie vragen. Daarom licht ik mijn verzoek graag toe, mede namens de heer De Gaay Fortman.

Na de aanvaarding van de Harmonisatiewet door deze Kamer op 5 juli, hebben zich verschillende ontwikkelingen voorgedaan, die naar ons inzicht de aandacht van de Kamer vragen. In de eerste plaats is er het vonnis van de president van de Haagse rechtbank, waarbij de vraag rijst of in het wetgevingsproces een adequate toetsing aan het rechtszekerheidsbeginsel inderdaad heeft plaatsgevonden. Als voorbeeld noem ik de positie van de gehandicapte studenten, waarvan de minister heeft gezegd dat de nieuwe wetgeving daarin geen verandering zou aanbrengen. In feite blijkt dat wel het geval te zijn, maar doordat wij er in het plenaire debat hier van uit moesten gaan dat geen verandering plaatshad, is dit niet getoetst aan het rechtszekerheidsbeginsel. Juist voor de Eerste Kamer is dat een belangrijk onderwerp, omdat wij hier onder andere zitten om te toetsen aan de fundamentele rechtsbeginselen, zoals het rechtszekerheidsbeginsel.

In de tweede plaats achten wij het gewenst om de minister te interpellieren over de kwestie van de gehandicapten zelf. Heeft de minister inzake deze groepering nu wel of niet de juiste feiten naar voren gebracht? Dat kan niet in het vage blijven. De Kamer moet kunnen vertrouwen op de juistheid van feitelijke gegevens, juist als het gaat om gewekte verwachtingen en nog meer als het gaat om verwachtingen van een groep mensen die speciale aandacht verdienen.

Ten slotte willen wij de minister interpellieren over een staatsrechtelijk punt dat aan de orde kwam naar aanleiding van een interview van één van onze leden met het HBO-journaal van september jl. Daarin staat dat de minister van Onderwijs en Wetenschappen de portefeuillekwestie heeft gesteld, ja zelfs de kabinetskwestie zou hebben gesteld, tegenover de fracties van CDA en VVD, maar dan wel achter gesloten deuren. Dat is nogal wat. Als het waar is, is dat naar ons inzicht ongehoord. Dit zwaarste wapen behoort door de regering niet in beslotenheid gebruikt te worden, maar in het openbaar. Gebeurt dat in beslotenheid, dan wordt de openbare behandeling daarna een farce, want de belangrijkste overweging voor het stemgedrag blijft dan ongenoemd. Daarom willen wij weten of het echt waar is en hoe de minister dat gedrag verdedigt.

Ten slotte. Het zou de heer De Gaay Fortman en mij een lief ding waard geweest zijn als de Kamer bereid geweest was tot een volwaardig debat op basis van de briefwisseling met de minister. Maar de meerderheid van de Kamer, zo moet ik aannemen na het oordeel van de Commissie voor hoger onderwijs en wetenschappen, gaat daar niet mee akkoord. En dus hebben wij teruggegrepen naar de oplossing die je "next best" zou kunnen noemen, namelijk de interpellatie.

De voorzitter: Is dit voldoende, mijnheer de Gaay Fortman?

De heer De Gaay Fortman (PPR): Ik heb er niets aan toe te voegen.

De voorzitter: Goed, u houdt uw kruit droog.

Dan stel ik voor, te voldoen aan het verzoek van beide heren en de interpellatie te houden op 15 november aanstaande.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van de voorstellen van wet:

- **Wijziging van de artikelen 1, 3, 9, 11 t/m 13, 56, 58, 59, 61, 62, en 76 van de Luchtvaartwet (16473);**

- **Invoering van een voorrecht voor vorderingen uit hoofde van de heffingen op de produktie van kolen en staal (20434);**

- **Wijziging van de Herindelingswet Utrecht-West (20677);**

- **Wijziging van de Advocatenwet (20488).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van het wetsvoorstel:

- **Wijziging van artikel 33 van de Dienstplichtwet (Stb. 1948, I 284) (16521).**

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Smeets-Janssen** (PvdA): Voorzitter! Allereerst heten wij de minister, die vandaag voor het eerst in deze Kamer is, van harte welkom.

Wij hopen op een goede samenwerking.

Voorzitter! De voorgestelde wijziging van artikel 33 van de Dienstplichtwet is het gevolg van de verschillen in interpretatie van het huidige artikel 33 en het betwisten van de rechtsgrond voor de uitzending van dienstplichtige militairen naar Libanon in het kader van de Nederlandse deelname aan Unifil. De toenmalige minister van Defensie stelde zich ten doel, een wettekst te ontwerpen waarmee de mogelijkheid van verschil in interpretatie zou worden weggelaten en waarmee de waarborgen voor dienstplichtigen bij uitzending vergroot zouden worden. Bovendien diende het parlement tijdig en op passende wijze ingeschakeld te worden.

In de Dienstplichtwet worden regels gesteld inzake het uitzenden van dienstplichtigen vanuit de gedachte dat dienstplichtigen in vredetijd anders dan in het kader van de opleidingen en de voorbereiding op hun oorlogstaak niet zonder meer mogen worden ingezet voor diensten waarbij zij aan gevaren worden blootgesteld. Het is dan ook vanzelfsprekend om het wetsontwerp te toetsen aan de hand van de vraag, of de wettelijke waarborgen voor dienstplichtigen worden vergroot en of de toepassing in de praktijk geen onduidelijkheden oplevert.

Ten gevolge van de positie die Nederland inneemt als lid van de internationale gemeenschap, kan de krijgsmacht ingeschakeld worden bij internationale operaties, in het bijzonder in het kader van de Verenigde Naties. Dat betekent dat bij een dergelijke inzet van de krijgsmacht ook dienstplichtigen een rol te vervullen hebben. Vrijwilligheid moet daarbij weliswaar tot het laatst voorop staan, maar volledige instemming van alle betrokkenen kan niet altijd gewaarborgd zijn. Wil er sprake zijn van een bijzondere waarborg voor dienstplichtigen, dan dient naar onze mening in de wettekst de garantie gegeven te worden van een uitdrukkelijke afweging van uitzending in het kader van de Dienstplichtwet. Voor zover het uitzendingen in het kader van een vredesmacht betreft, is een nadere clausulering in de wettekst opgenomen: dienstplichtigen kunnen alleen verplicht worden uitgezonden krachtens een bij Koninklijk besluit verleende machtiging. Het Koninklijk besluit wordt aan beide Kamers der